

Katholieke Universiteit Leuven
Faculteit Rechtsgeleerdheid

GROEPSPLEITTOEFENING

“BEPAAALDE GESCHILLEN OMTRENT VISSERIJ IN DE WATEREN VAN SELENIA”

Werkcollege Volkenrecht, reeks 5
Assistent S. Verhoeven
Prof. Dr. J. Wouters
Academiejaar 2006-2007

Simon Ceulemans
Willem Coppenolle
Wouter Janssens

Oordeel van het Hof omtrent de schending van het internationaal recht in hoofde van Argenuru door de onteigening van de van de Lieflandse Visserijcompagnie en omtrent de schadevergoeding verschuldigd door Argenuru.

1. Omtrent de ontvankelijkheid van de eis tot schending van het internationaal recht in hoofde van Argenuru door de onteigening van de Lieflandse Visserijcompagnie

De eis van Liefland is slechts ontvankelijk wanneer Liefland diplomatieke bescherming kan uitoefenen. Hiervoor dient voldaan te zijn aan een dubbele voorwaarde.

a. Nationality of the claim

De eerste voorwaarde om van diplomatieke bescherming te kunnen spreken is de ‘*nationality of the claim*’-vereiste. Dit houdt in dat een land slechts voor de rechten van zijn eigen onderdanen kan opkomen. In casu dient een onderscheid gemaakt te worden tussen enerzijds de Lieflandse Visserijcompagnie zelf en anderzijds haar aandeelhouders.

i. Lieflandse Visserijcompagnie

Wat betreft rechtspersonen wordt de nationaliteit bepaald door de statutaire zetel of de plaats waar de rechtspersoon geregistreerd is. Artikel 9 Draft Articles on Diplomatic Protection bepaalt echter dat een rechtspersoon tóch een andere nationaliteit kan hebben indien voldaan is aan drie cumulatieve voorwaarden: Ten eerste moet de rechtspersoon gecontroleerd worden door de andere Staat. Ten tweede mag de rechtspersoon geen substantiële economische activiteit hebben in de eerste Staat. Ten slotte moeten zowel de bestuurszetel als de financiële controle vanuit de andere Staat gebeuren.

Overeenkomstig artikel 3 VHV bevindt de statutaire zetel van de Lieflandse Visserijcompagnie zich in Argenuru, waardoor deze de Argenurese nationaliteit heeft. In principe kan Liefland dus geen diplomatieke bescherming uitoefenen. Daarenboven is niet voldaan aan de voorwaarden van artikel 9 Draft Articles on Diplomatic Protection, aangezien de Lieflandse Visserijcompagnie wél een substantiële economische activiteit uitoefent in Argenuru, zelfs hun *core business*: vissen. Ook via deze uitzonderingsbepaling kan Liefland dus geen diplomatieke bescherming uitoefenen.

ii. Aandeelhouders van de Lieflandse Visserijcompagnie

Een Staat van aandeelhouders van een rechtspersoon kan slechts diplomatieke bescherming verlenen wanneer deze rechtstreeks in hun rechten geschonden worden. Wanneer enkel de rechten van de rechtspersoon geschonden worden, worden de rechten van de aandeelhouders slechts onrechtstreeks geschonden en kan hun Staat geen diplomatieke bescherming uitoefenen. Artikel 11 (en niet 12 zoals eisers aanvoeren) Draft Articles on Diplomatic Protection bepaalt echter dat een Staat tóch diplomatieke bescherming kan verlenen aan aandeelhouders, indien de rechtspersoon slechts geïncorporeerd was in een andere staat omdat dit een *conditio sine qua non* was om daar aan het economisch verkeer te mogen deelnemen.

In navolging van de BarcelonaTraction-zaak zou Liefland in principe geen diplomatieke bescherming kunnen verlenen aan de aandeelhouders. Deze worden immers niet rechtstreeks in hun rechten geschonden, aangezien de nationalisatie de Lieflandse Visserijcompagnie

betreft. Op basis van artikel 11 Draft Articles on Diplomatic Protection zou Liefland daarentegen tóch kunnen optreden voor de aandeelhouders. Het betreft echter slechts een bepaling vervat in Draft Articles van 2006, die geen codificatie van internationaal gewoonterecht uitmaken en bijgevolg niet juridisch afdwingbaar zijn.

b. Local remedies rule

De tweede voorwaarde om van diplomatieke bescherming te kunnen spreken is de ‘*local remedies rule*’-vereiste. Dit houdt in dat de aansprakelijkheid van een Staat pas ontstaat wanneer alle interne rechtsmiddelen doorlopen zijn, zonder dat men rechtsherstel gekregen heeft. Hierop bestaan twee uitzonderingen: Ten eerste wanneer van meet af aan duidelijk is dat eiser volgens de regels van de interne rechtsorde geen kans maakt op effectief rechtsherstel. Ten tweede wanneer een Staat zelf rechtstreeks wordt gelaedeerd voor een andere Staat, meerbepaald wanneer de gelaedeerde persoon een staatsorgaan is.

Het is duidelijk dat Liefland niet eerst alle interne rechtsmiddelen doorlopen heeft, doch rechtstreeks naar het Hof gestapt is. Geen van beide uitzonderingen is echter van toepassing, daar de Argenurese rechtsorde, ondanks de crisis die het land doormaakt, weldegelijk de mogelijkheid op een effectief rechtsherstel biedt en de Lieflandse Visserijcompagnie in geen enkel geval kan aanzien worden als een staatsorgaan.

c. Besluit

Het Hof besluit dat noch wat betreft de Lieflandse Visserijcompagnie zelf, noch wat betreft haar aandeelhouders voldaan is aan de ‘*nationality of the claim*’-vereiste. Daarenboven heeft Liefland de ‘*local remedies rule*’ geschonden. Liefland kan bijgevolg geen diplomatieke bescherming verlenen. Het Hof verklaart de eis van Liefland dan ook onontvankelijk.

2. Omtrent de eis tot schadevergoeding, verschuldigd door Argenuru

a. Ontvankelijkheid

Er stellen zich geen problemen met betrekking tot de ontvankelijkheid, daar het gewoon een vordering betreft van een Staat wegens schending van een bilateraal verdrag door een andere Staat.

b. Gegrondheid

Artikel 3 VHV bepaalt dat een onteigening slechts mag plaatsvinden in overeenstemming met het internationaal recht. Daarenboven mag een onteigening niet discriminatoir zijn en dient een billijke schadevergoeding betaald te worden.

In het internationaal recht bestaan *grosso modo* twee strekkingen betreffende onteigening. Enerzijds zijn er de voorstanders van de internationale minimumstandaard. Op basis van de Verklaring over de permanente soevereiniteit over natuurlijke hulpbronnen stellen zij drie cumulatieve voorwaarden aan een onteigening: Ten eerste moet de onteigening ten algemene nutte zijn. Ten tweede mag de onteigening niet discriminerend zijn. Ten slotte moet de onteigening aanleiding geven tot een onmiddellijke, volledige en daadwerkelijke schadevergoeding.

Anderzijds zijn er de voorstanders van de nationale standaard. Op basis van artikel 2 §2 van het Handvest van Economische Rechten en Plichten van Staten menen zij dat bij compensatie onder meer rekening moet worden gehouden met de excessieve winsten in het verleden en met de beperkte deviezenvoorraden.

Het is duidelijk dat in het internationaal recht geen unanimiteit bestaat omtrent de te volgen strekking op het niveau van de schadevergoeding. Daarom spreken Staten vaak af hoe deze moet geregeld worden.

Artikel 3 VHV bepaalt dat voor onteigening steeds een billijke schadevergoeding dient betaald te worden. De argumenten van Argenuru als zouden de winsten die de Lieflandse Visserijcompagnie in het verleden gemaakt heeft en de vrijstelling van belastingen in Argenuru waarvan de Lieflandse Visserijcompagnie geniet een schadevergoeding overbodig maken, zijn ongegrond. Deze zaken maken immers deel uit van een globaal compromis op basis waarvan het verdrag gesloten is, en kunnen niet aangevoerd worden om de onbillijkheid van een schadevergoeding te staven.

c. Besluit

Het Hof besluit dat Argenuru artikel 3 VHV geschonden heeft door geen enkele schadevergoeding te betalen aan Liefland naar aanleiding van de onteigening van de Lieflandse Visserijcompagnie. Het Hof beveelt Argenuru alsnog een schadevergoeding te betalen, die begroot zal worden door middel van onderhandelingen tussen Liefland, Argenuru en experts aangesteld door het Hof.

Oordeel van het Hof omtrent de schending van het VHV door Argenuru wegens de toekenning van exclusieve visserijrechten aan de Visserij Unie.

Het Hof is bevoegd ten aanzien van elke vordering die voortvloeit uit een geschil met als voorwerp het VHV. Dat blijkt uit de wil van partijen, die in artikel 27 VHV expliciet de jurisdictie van het Hof aanvaarden met betrekking tot elk geschil dat voortvloeit uit het VHV.

Het afsluiten van verdragen wordt geregeld door het WVV, waarbij de in het geding zijnde partijen allen aangesloten zijn. Het WVV wil een coherent geheel van regels bieden die dienen te worden nageleefd wanneer Staten overgaan tot het opstellen van een verdrag om een bepaalde rechtsverhouding onderling te regelen en is een gezaghebbende bron van internationaal recht.

Artikel 26 WVV stelt dat elk in werking getreden verdrag de partijen verbindt en te goeder trouw moet worden nageleefd. Aangezien er ten aanzien van het in werking treden van het verdrag d.d. 12 augustus 1989 geen betwisting bestaat, dient deze regel als een verplichting te worden beschouwd die ook impliciet is aan het VHV.

Zolang het verdrag derhalve in werking is, is er voor partijen geen mogelijkheid meer om over de door het verdrag geregelde rechten te beschikken. Over deze rechten kan alleen worden beschikt indien het vorige verdrag werd beëindigd.

De procedure om een verdrag te beëindigen wordt meestal door dat verdrag zelf geregeld.

In casu bepaalt artikel 26 VHV dat een beëindiging per opzegging kan gebeuren, mits een opzeggingstermijn van zes maanden wordt nageleefd. Van deze mogelijkheid werd door geen partij gebruik gemaakt.

Eisers stellen dat er van beëindiging geen sprake was en derhalve een schending voorligt van het VHV wanneer verweerder verder over de rechten beschikt die het voorwerp vormden van het VHV. Ze vragen dan ook aan het Hof een schending van internationaal recht vast te stellen.

Verweerders repliceren dat er wel degelijk een beëindiging voorligt. In zijn conclusies baseren verweerders zich op artikel 60, 1 WVV, welk stelt dat een materiële schending van een bilateraal verdrag door een van de partijen aan de andere partij het recht verleent deze schending aan te voeren als grond voor het beëindigen van het verdrag of het geheel of gedeeltelijk opschorten ervan. Artikel 60, 2 Sub b WVV preciseert een materiële inbreuk als een schending van een bepaling die van wezenlijk belang is voor de uitvoering van het verdrag wat zijn voorwerp of doel betreft.

Deze materiële inbreuk wordt geïdentificeerd door het feit van staking van betaling d.d. 7 september 2004. Inderdaad is deze staking als een materiële inbreuk te beschouwen in de zin van artikel 60 WVV, aangezien de verschuldigde betaling overeenkomstig artikel 2 een wezenlijk voorwerp van het VHV vormt. Wanneer nu een partij zich beroept op een recht tot beëindiging is vereist dat zij dit expliciet mededeelt aan de andere partij. Het is niet geoorloofd aan een partij uit zijn handelingen te laten blijken dat het verdrag alsnog van kracht is in de periode dat over het geschil onderhandeld wordt, om dan vervolgens, wanneer de rechterlijke instantie als ultimum remedium wordt ingeschakeld, op te werpen dat het zich alsnog onverbonden acht wegens beëindiging.

Overwegende dat in alle stilte een verdrag werd afgesloten over de rechten die het voorwerp waren van het eerste verdrag, dat uit geen enkele gedraging blijkt dat verweerder zich niet langer verbonden achtte door het voorliggende verdrag maar dat zulks expliciet en procedureel vereist is overeenkomstig artikel 65 e.v. WVV.

Overwegende dat uit de gedragingen van organen van verweerder expliciet valt af te leiden dat een procedure voor dit Hof de beste te volgen weg zou zijn.

Overwegende dat het ontzeggen aan een partij van de rechten voortvloeiend uit een verdrag geenszins de beëindiging ervan impliceert, oordelen wij dat verweerder zich enkel rechtmatig kan beroepen op de opschorting van de werking van het verdrag.

Uit de gedragingen van verweerder leiden wij dan ook af dat deze enkel wenste de werking van het verdrag op te schorten. Nadat immers een geschil was voortgevloeid uit het verdrag, in casu de onteigening zonder vergoeding, werd er door eisers een handeling gesteld, in casu het niet betalen overeenkomstig artikel 2 VHV.

Veroordelen wij eisers tot het betalen van de sommen verschuldigd overeenkomstig artikel 2 VHV, veroordelen wij verweerders tot het toelaten tot de rechten voortvloeiend uit het VHV van zodra eisers zich aan hun verplichtingen hebben voldaan en verklaren wij het VHV als geldend naar internationaal recht.

Oordeel van het Hof omtrent de eis van Liefland tot nietigverklaring van het verdrag tussen Argenuro en de Visserij Unie.

Wanneer men ons verzoekt tot vernietiging van een verdrag, kunnen wij enkel oordelen in het geval dat verdrag ons daar de bevoegdheid toe verleend.

Het Hof is dus onbevoegd betreffende elke vordering met als voorwerp een verdrag of de daaruit voortvloeiende rechten, dat op geen enkele manier in een procedure voor dit Hof voorziet.

Dit verdrag werd overigens niet geregistreerd zoals overeenkomstig artikel 102 statuten V.N. vereist is. Het verdrag kan dus niet op grond van forum prorogatum aan ons worden voorgelegd.

Oordeel van het Hof omtrent de eis van Liefland tot schending van het internationaal recht in hoofde van Argenuru door het gewapend optreden tegen de Orfeus en de eis van Liefland tot schadevergoeding wegens dit gewapend optreden, verschuldigd door Argenuru.

Het Hof is enkel bevoegd voor geschillen die voortvloeien uit het VHV verdrag. Het voorwerp van deze eis is een onrechtmatige daad van een partij bij dit verdrag maar is geenszins het verdrag zelf.

Dit geschil kan derhalve niet beschouwd als een geschil dat rechtstreeks uit dit verdrag voortvloeit aangezien het verdrag ten tijde van het zich voordoen van het geschil door een partij eenzijdig werd opgeschort.

Daarom dient het Hof zich onbevoegd te verklaren met betrekking tot elke vordering aangaande dit incident.

Oordeel van het Hof met betrekking tot de eis van de tussenkomende Staten.

1. Tussenkomst van de vijf Staten van de Visserijunie

Het Hof is enkel bevoegd kennis te nemen van de verzoeken van afzonderlijke Staten. De Visserijunie is een internationale rechtspersoon die door de vijf Staten de functionele bevoegdheid kreeg toegekend om op te treden in juridische geschillen. Als entiteit kan deze rechtspersoon niet optreden voor de vijf Staten samen, ook al hebben de Staten de Unie die bevoegdheid toegekend. Deze functionele bevoegdheid sluit de mogelijkheid van de Staten om afzonderlijk op te treden voor het Hof niet uit. In casu treden de vijf Staten in elk geval afzonderlijk op, zodat er zich geen probleem vormt voor de tussenkomst.

2. Juridisch belang van de vijf Staten

Atalanta, Arcadia, Bucolia, Botzim en Ruratanga bekomen door het verdrag met Argenuru belangrijke economische voordelen. Het verdrag voorziet voor hen immers de visserijrechten in de territoriale wateren en de exclusief economische zone van Argenuru, met inbegrip van de territoriale wateren en de exclusief economische zone van Selenia. De vijf Staten verlenen Argenuru in ruil voedselhulp en financiële hulp.

Indien het Vriendschapsverdrag tussen Argenuru en Liefland niet wordt vernietigd, kunnen de vijf Staten de rechten die uit het nieuwe verdrag voortvloeien, niet uitoefenen. Uit dit feit ontstaat het belang van de vijf Staten.

Het belang van Atalanta, Arcadia, Bucolia, Botzim en Ruratanga vloeit dus onrechtstreeks voort uit het (nog of niet meer) in werking zijn van het Vriendschapsverdrag. Het Hof erkent dat dit belang ernstig is en neemt het aan voor de tussenkomst van Atalanta, Arcadia, Bucolia, Botzim en Ruratanga in de zaak tussen Argenuru en Liefland.

3. Eventuele nietigverklaring van het verdrag tussen Argenuru en de Visserijunie

Liefland verzoekt het Hof de nietigverklaring uit te spreken van het verdrag tussen Argenuru en de Visserijunie.

De rechtsmacht van dit Hof is erkend door Atalanta, Arcadia, Bucolia, Botzim en Ruratanga enerzijds, en door Liefland anderzijds. Op grond van de erkenningsclausule in art. 27 van het Vriendschapsverdrag tussen Argenuru en Liefland, erkent Argenuru de rechtsmacht van dit Hof, voor de geschillen die voortvloeien uit het Vriendschapsverdrag.

Liefland wijst erop dat de Ministers van Buitenlandse Zaken van Liefland en Argenuru uitspraken hebben gedaan waarmee zij alsnog de rechtsmacht van het Hof tot het gehele conflict tussen Liefland en Argenuru zouden uitbreiden. Het Hof vindt echter dat deze uitspraak niet als een zgn. forum prorogatum – een gedraging waaruit kan worden afgeleid dat een Staat alsnog de bevoegdheid van het Hof erkent – kan worden beschouwd. Op basis van het feit dat Argenuru zelf de onbevoegdheid van het Hof opwerpt in zijn betoog, moet immers worden besloten dat het land niet de bereidheid heeft om dit geschil aan het oordeel van dit Hof te onderwerpen, en die bereidheid vermoedelijk ook nooit heeft gehad. De Minister van Buitenlandse Zaken deed de betrokken uitspraken dus niet in naam van het gehele land.

Ten slotte merkt het Hof op dat het verdrag tussen Argenuru en de Visserijunie niet werd geregistreerd bij en gepubliceerd door het Secretariaat van de Verenigde Naties. Art. 102 van het Handvest van de Verenigde Naties bepaalt dat de niet-registratie van een verdrag voorkomt dat het betrokken verdrag wordt voorgelegd aan het dit Hof.

Deze redenen in acht nemend, moet het Hof zich onbevoegd verklaren om uitspraak te doen over de nietigheid van dit verdrag.

4. Nietigheid van het verdrag onder internationaal recht

Het Hof oordeelt dat het verdrag tussen Argenuru en de Visserijunie inderdaad het internationaal recht schendt. Alle Staten zijn partij bij het Weens Verdragenverdrag. Met het nieuwe verdrag heeft Argenuru een akkoord gesloten met de Visserijunie, over een voorwerp dat reeds onderworpen was aan de bepalingen in het Vriendschapsverdrag. Bijgevolg heeft Argenuru art. 26 van het Weens Verdragenverdrag geschonden, dat het pacta sunt servanda-principe bevat. Gesloten verdragen moeten door de verdragssluitende partijen gerespecteerd worden. Door het afsluiten van een nieuw verdrag, miskent Argenuru deze belangrijke bepaling.

Argenuru heeft echter de rechtsmacht van dit Hof niet erkend. Het verdrag tussen Argenuru en de Visserijunie werd evenmin geregistreerd bij het Secretariaat van de Verenigde Naties.

Bijgevolg is het Hof niet bij machte om op basis van de hierboven vermelde conclusie het verdrag tussen Argenuru en de Visserijunie nietig te verklaren.